

Ekonomicko-právní struktura veřejné správy, veřejné rozpočty

4.12.2010

Ekonomicko-právní struktura veřejné správy

- **Stát (veřejnoprávní korporace) je jediným právním subjektem**
- Ústavní orgány (jejich kanceláře), správní úřady a jiná zařízení státu nejsou právníckými osobami, ale organizačními složkami státu
→ 3 zákona o majetku ČR a jejím vystupování v právních vztazích (č.219/2000)
- Příspěvkové organizace → přechodná právní forma (bez komplexní právní úpravy), proces transformace dosud nevyjasněn a neuzavřen
- Příspěvkové organizace jsou právníckými osobami s omezenou právní subjektivitou (nevlastní majetek, s nímž hospodaří → 51 zákona o majetku ČR...)

Ekonomicko-právní struktura veřejné správy

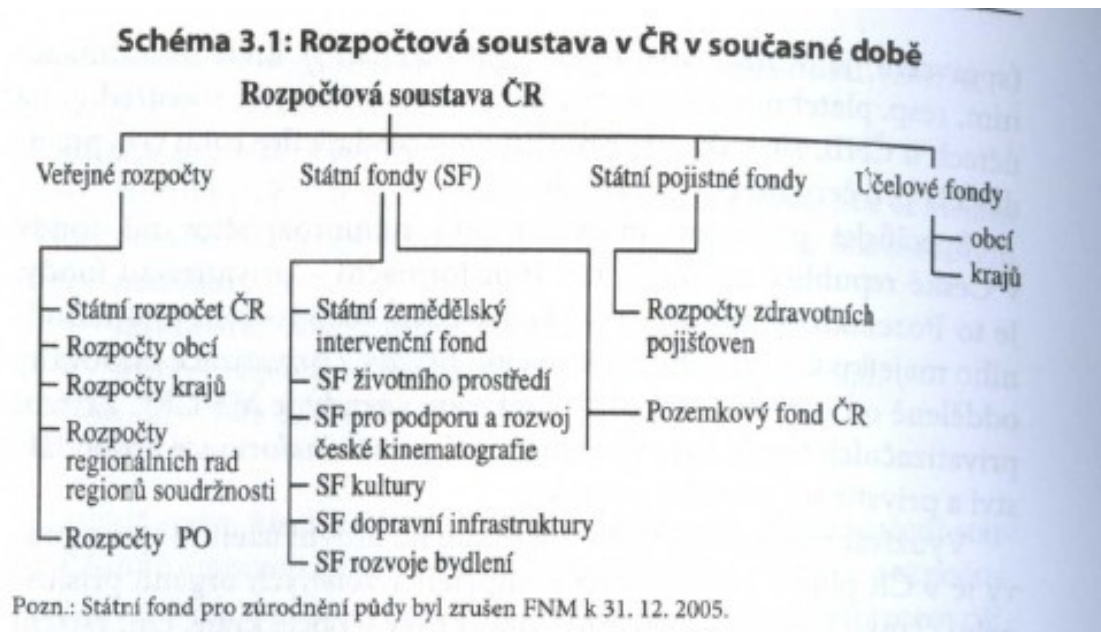
- **Stát může svůj majetek vložit do určitých typů právnických osob:**
 - Akciová společnost (§ 28 zákona o majetku ČR)
 - Družstvo (§ 30 zákona o majetku ČR)
 - Obecně prospěšná společnost (§ 29 zákona o majetku ČR)
- Stát může zákonem zřídit zvláštní právnické osoby (korporace nebo fondy)

Financování veřejné správy

- Nástrojem financování veřejné správy a jejích činností je **rozpočtová soustava**
- Rozpočtová soustava =
- (1) soustava peněžních fondů (a) rozpočtových (státní rozpočet, rozpočty územních samosprávných celků), (b) mimorozpočtových (fondy)
- (2) soustava finančních vztahů mezi peněžními fondy (rozpočtové určení daní, dotace, příspěvky, návratná finanční výpomoc..)
- (3) soustava rozpočtových orgánů (MF, finanční orgánů, správci rozpočtových kapitol..) a kontrolních orgánů (Nejvyšší kontrolní úřad, finanční kontrola ve veřejné správě)

Principy a struktura tvorby veřejných peněžních fondů

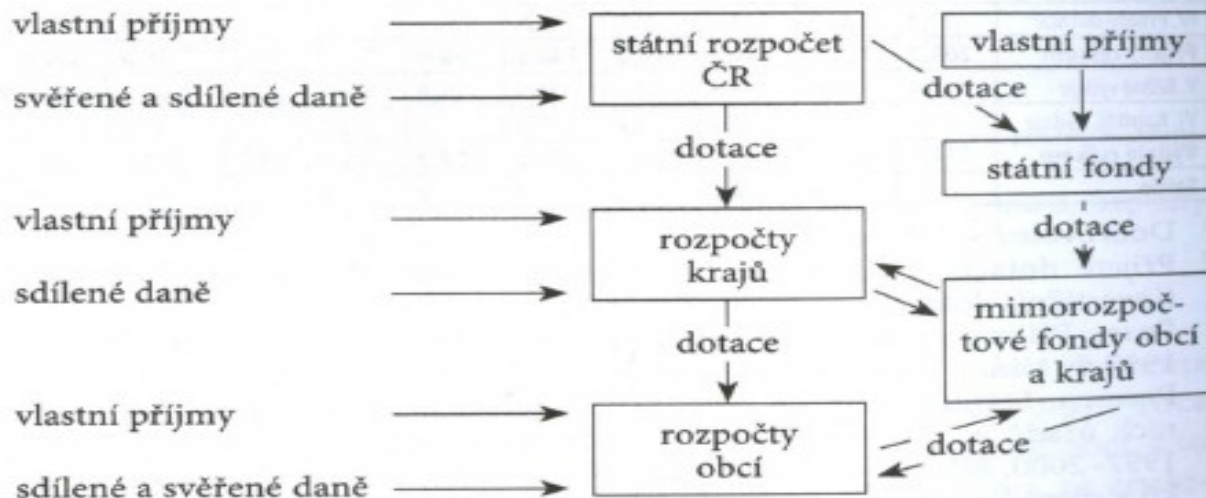
- Nedobrovolnost
- Nenávratnost
- Neekvivalence

Vztahy v rozpočtové soustavě

- Pouze stát má v současné době **daňovou pravomoc**
- **Teorie fiskálního federalismu:** relativní samostatnost územních samosprávných celků závisí na principech rozpočtového určení daní → výlučné vs. sdílené daně
- Zákon č. 212/2000 Sb. o rozpočtovém určení daní

Schéma 3.3: Vztahy v soustavě veřejných rozpočtů v ČR od r. 1993

Veřejný rozpočet

- **Pojetí:**

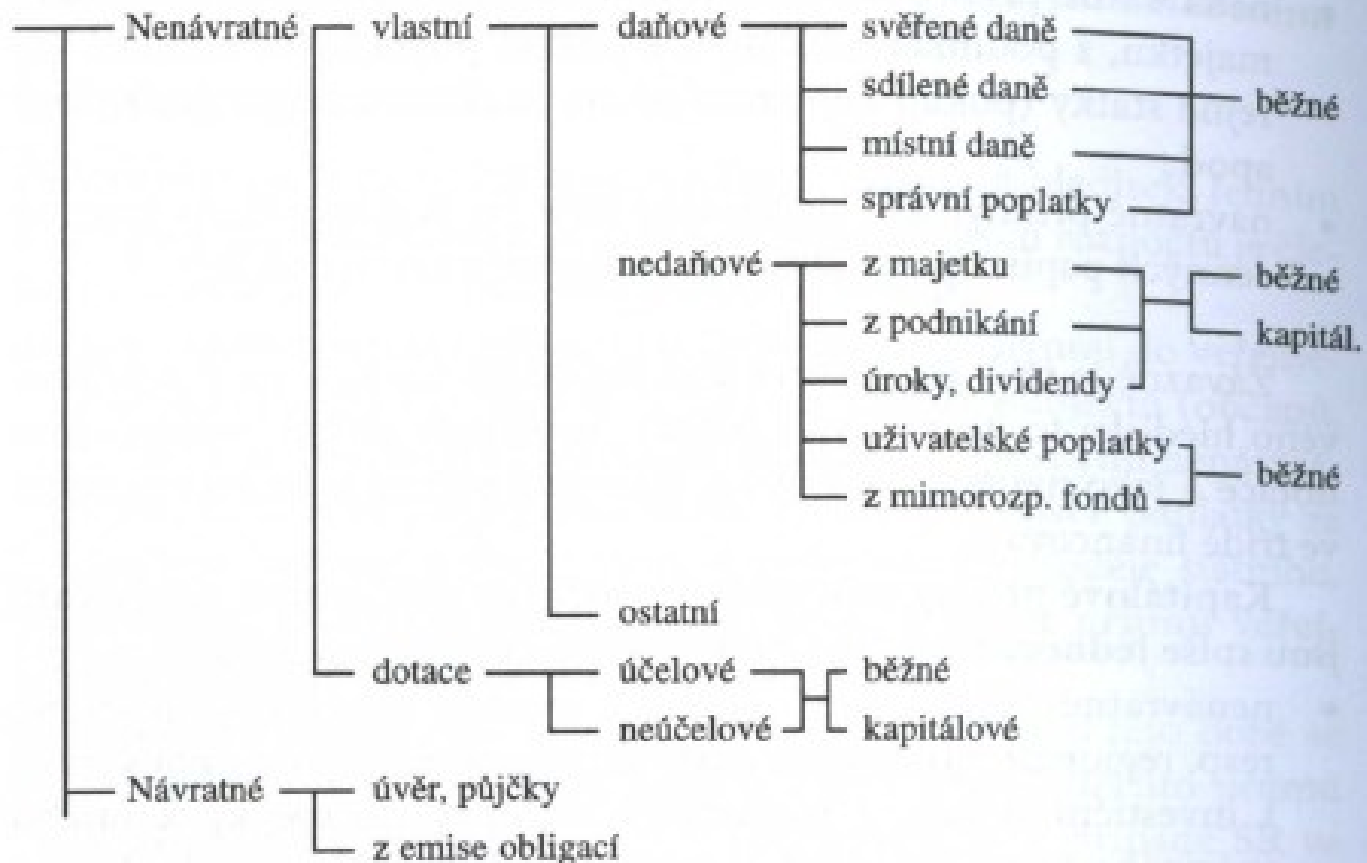
- fond
- bilance
- plán
- nástroj politiky

- **Funkce:**

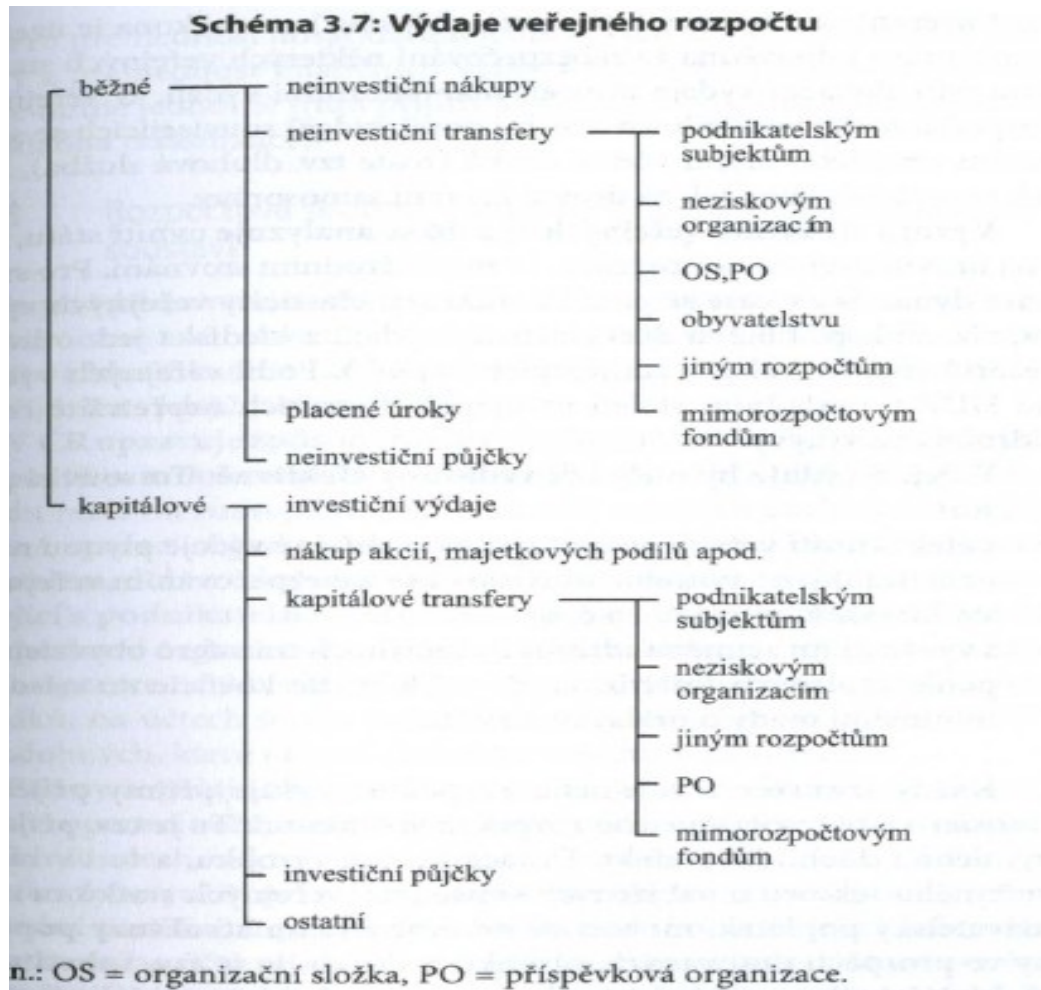
- alokační
- redistribuční
- stabilizační

Příjmy veřejného rozpočtu

Schéma 3.4: Příjmy veřejného rozpočtu

Výdaje veřejného rozpočtu

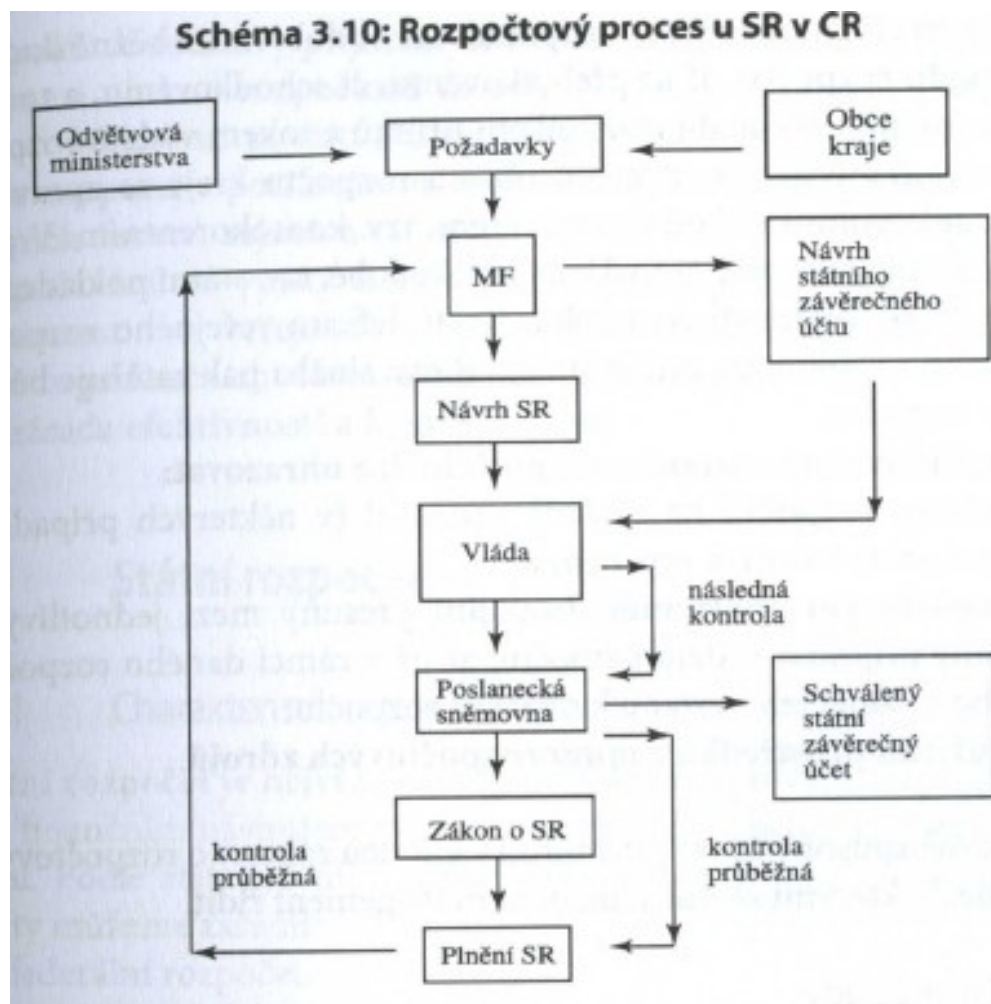
Rozpočtové zásady a pravidla

- **Rozpočtové zásady:**

- Každoroční sestavování rozpočtu → „fiskální rok“ (v ČR kalendářní, např. v USA od 1. října do 30. září následujícího kalendářního roku)
- Publicita
- Vyrovnanost (dlouhodobá) → viz též institut střednědobého výhledu státního rozpočtu (zákon č. 218/2000)
- Transparentnost (reálnost a pravdivost)
- Úplnost a jednotnost rozpočtu
- Účelovost → v ČR princip propadnutí nevyužitých rozpočtových prostředků
- Efektivita a hospodárnost → finanční kontrola ve veřejné správě

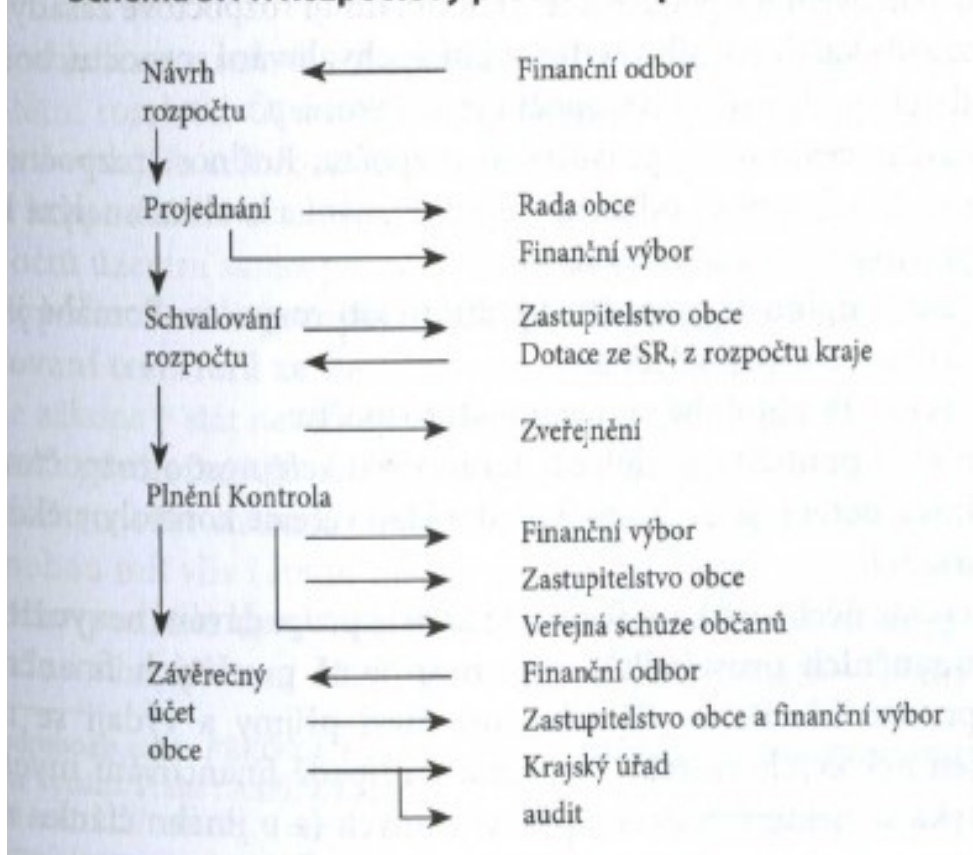
- **Rozpočtová pravidla** → zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů

Tvorba státního rozpočtu

Tvorba rozpočtu ÚSC

Schéma 3.11: Rozpočtový proces u rozpočtu obce v ČR

Finanční kontrola ve veřejné správě

- Zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě
- Základní povinnost orgánu veřejné správy: vytvořit vnitřní kontrolní systém, který při nakládání s veřejnými prostředky naplní kritéria zákona → „3 E“ (*economy, efficiency, effectiveness*)
 - (1) hospodárnost (hledisko ceny)
 - (2) efektivnost (hledisko procesu)
 - (3) účelnost (hledisko výstupu)
- Veřejnosprávní kontrola: vykonává nadřízený orgán

Další formy kontroly hospodaření veřejné správy

- Parlamentní kontrola (Poslanecká sněmovna):
 - Ex ante: schvalování státního rozpočtu,
 - Průběžně: prostřednictvím rozpočtového výboru, povolování přesunu položek nad 10% mezi závaznými ukazateli rozpočtové kapitoly
 - Ex post: státní závěrečný účet
- Nejvyšší kontrolní úřad: kontroluje (a) hospodaření s majetkem státu a (b) plnění státního rozpočtu
- NKÚ podává zprávu Poslanecké sněmovně a publikuje je

Doporučená literatura

- Peková J., Pilný J., Jetmar M. – Veřejná správa a finance. 3. vydání. Praha: ASPI, 2008, s. 195-295
- Zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích
- Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech
- Zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě